

РЕШЕНИЕ

№ 6857

гр. София, 22.11.2021 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, XVI КАСАЦИОНЕН СЪСТАВ, в публично заседание на 22.10.2021 г. в следния състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Ива Кечева

**ЧЛЕНОВЕ: Златка Илиева
Силвия Житарска**

при участието на секретаря Спасина Иванова и при участието на прокурора Моника Малинова, като разгледа дело номер **7628** по описа за **2021** година докладвано от съдия Златка Илиева, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 208 и сл. от Административно-процесуалния кодекс /АПК/.

Образувано е по касационна жалба на К. Д. И. против Решение №2256/05.04.2021г. по адм.дело №8466/20г. по описа на АССГ. В същата се твърди, че съдът неправилно е отказал събиране на гласни доказателствени средства, което е довело до недоказаност на исковата претенция. Претендира се отмяна на постановения съдебен акт и връщане на делото за ново разглеждане. Алтернативно, се иска уважаване на предявения иск.

Постъпила е и частна жалба от К. Д. И. против Определение №4259/11.06.2021г. по същото дело, с което е отказано изменение на Решение №2256/05.04.2021г. в частта относно разноските. Твърди се, че неправилно съдът е присъдил такива в полза на ответника, при частично уважаване на иска. Моли се решението в тази част да бъде отменено.

В писмен отговор ответникът заявява неоснователност на касационната жалба, включително и в частта относно разноските. Претендира юрисконсултско възнаграждение. По частната касационна жалба не е изразено отделно становище.

Касаторът, редовно уведомен, лично и чрез процесуалния си представител поддържа депозираните жалби.

Ответникът, чрез процесуалния си представител, оспорва касационната жалба. Моли първоинстанционното решение да бъде оставено в сила.

Представителят на Софийска градска прокуратура дава заключение за неоснователност на касационната жалба и правилност на обжалваното решение.

Касационната и частната касационна жалби са подадени в срока по чл. 211, ал. 1 АПК от надлежна страна, за която съдебният акт е неблагоприятен, поради което са процесуално допустими.

Производството пред Административен съд София-град се е развило по предявения от К. Д. И. против ГД "ИН" иск с правно основание чл. 284, ал.1 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (ЗИНЗС) за обезщетяване на причинени му неимуществени вреди, изразяващи се в силно негативно влияние на психиката му, като чувство на безсилие, гняв, безпокойство, уязвимост, безпомощност и незащитеност, произтичащи от действията на ответника, свързани с неизвършване на дължими се профилактични прегледи, флуорографски и лабораторни изследвания, както и задължителни и планови имунизации; условия за доброволно, анонимно и конфиденциално консултиране и изследване за Х./СПИН в посочения в исковата молба период.

С обжалваното решение административният съд е уважил предявения иск за сумата от 200 (двеста) лева и за периода от 28.6.2015 г. до 1.10.2015 г. В останалата част – за сумата над 200 лева, до претендираните 10 000 лева, е отхвърлил същия, като неоснователен. За периода от 1.01.2009 г. – 27.6.2015 г. съдът е приел, че исковата претенция е погасена по давност. С оспореното решение е присъдено юрисконсултско възнаграждение на ответника в размер на 100 лева.

За да постанови този резултат, съдът е приел, че в Затвора С. редовно са се осигурявали условия за доброволно консултиране и изследване за Х./СПИН. Ето защо е счел твърденията на ищеца за неспазване изискванията на посочената норма – чл.140 ал.2 ЗИНЗС за неоснователни. От друга страна е приел, че по делото не е установено, а това е в тежест на ответника, да са спазени изискванията на чл. 140, ал. 1 ЗИНЗС, а именно – предоставяне на възможност за профилактичен преглед, флуорографски и лабораторни изследвания, както и да се провеждат задължителните планови имунизации и реимунизации. Ето защо, съдът е намерил, че искът е основателен на посочените основания, поради което се дължи обезщетение за причинени вреди.

По отношение на периода, за който следва да се присъди обезщетение, съдът е счел за основателно възражението на ответника за изтекла в негова полза погасителна давност на ответника. Процесният период е от 1.1.2009 г. до 1.10.2015 г. Исковата молба е предявена на 28.8.2020 г. При изчисляване на 5-г.давностен период съгласно чл. 110 ЗЗД съдът е съобразил спирането на давностните срокове съгласно чл. 3, ал. 1,

т. 2 от Закона за мерките и действията по време на извънредното положение, обявено с решение на Народното събрание от 13.3.2020 г. до 13.5.2020 г. Ето защо, е приел, че към датата на предявяване на исковата молба е изтекъл давностен срок за периода от 1.1.2009 г. до 27.6.2015 г. За периода от 28.6.2015 г. до 1.10.2015 г. съдът, с оглед принципа на справедливост, вида на противоправното бездействие, характера и естеството на увреждането и степента на претърпените морални страдания е присъдил обезщетение в размер на 200 лева

Пред настоящата инстанция не са ангажирани нови писмени доказателства по см. на чл. 219, ал. 1 АПК. По смисъла на чл. 220 АПК съществува забрана за фактически установявания в касационното производство, като правомощията на съда се изразяват само в преценката дали първоинстанционният съд правилно е приложил относимите материално-правни норми, дали неговото решение е валидно и допустимо.

Решението е валидно, допустимо и правилно по отношение недоказаността на твърденията за незаконосъобразно бездействие от страна на ответника, изразяващо се в неосигуряване на условия за доброволно консултиране и изследване за Х./СПИН, както и досежно основателността на исковата претенция в насока, че ответникът не е спазил изискванията на чл. 140, ал. 1 ЗИНЗС, а именно – да предостави възможност за профилактичен преглед, флуорографски и лабораторни изследвания, както и да проведе задължителните планови имунизации и реимунизации. Съдебният акт е правилен и относно размера на дължимото обезщетение за периода от 28.6.2015 г. до 1.10.2015 г.

Съдът е изяснил фактичката обстановка по делото, събрал е относимите за правилното решаване на спора доказателства, при приложението на чл. 284, ал. 3 ЗИНЗС, обсъдил ги е в тяхната взаимна връзка и при съобразяване разпоредбата на чл. 284, ал. 5 ЗИНЗС е направил верни правни изводи относно посочените по-горе обстоятелства, които се споделят от настоящата инстанция. Предвид наличието на достатъчно и относими към правния спор писмени и гласни доказателства и установената презумпция за настъпването на вредите, правилно съдът е приел, че събирането на допълнителни гласни доказателствени средства не е наложително. Още повече, че видно от приложеното по делото становище и доказателствата към него /л. 105 - 114/ соченият от ищеца свидетел е пребивавал по време на исковия период в друг затвор, поради което няма преки впечатления за фактите, включени в предмета на доказване.

Съгласно разпоредбата на чл. 284, ал. 1 ЗИНЗС държавата отговаря за вредите, причинени на лишени от свобода или задържани под стража от специализираните органи по изпълнение на наказанията в резултат на нарушения по чл. 3, който в своята ал. 1 предвижда, че тези лица не могат да бъдат подлагани на изтезания, на жестоко, нечовешко или унижително отношение. Според чл. 3, ал. 2 ЗИНЗС, за нарушение на ал. 1 се смята и поставянето в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода или задържането под стража, изразяващи се в липса на достатъчно жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и

други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство или пораждат чувство на страх, незащитеност или малоценност. действия или бездействия на техни органи и длъжностни лица при или по повод извършване на административна дейност. Според чл. 284, ал. 5 ЗИНЗС в случаите по ал. 1 настъпването на неимуществени вреди се предполага до доказване на противното.

Правилен е изводът на административния съд, изведен от установената по делото фактическа обстановка, че в случая не са налице законовите предпоставки, обуславящи основателност на предявения иск за претърпени неимуществени вреди, произтичащи от неизпълнение на вмененото от чл. 140, ал. 2 ЗИНЗС задължение свързано с осигурявали условия за доброволно консултиране и изследване за Х./СПИН. В хода на съдебното дирене, въз основа на докладна записка от директора на МЦ към Затвора С. – д-р Н. Т. и показанията на свидетеля М. Ц. правилно е прието, че през исковия период с помощта на външни организации мобилен екип е извършвал изследвания на място, през три месеца, като всеки, който е изявявал желание, е можел да си направи такова. Ищецът многократно е извършвал подобни тестове, като му е оказвано съдействие. Не е установено по делото в исковия период ищецът да е заявявал искане за консултиране и изследване и такова да му е било отказано, поради невъзможност да се извърши, както и това да се е отразило на здравословното му състояние, респективно - че е бил подложен на нечовешко или унизително отношение.

Що се касае до другото твърдяно нарушение – на чл.140 ал.1 от ЗИНЗС, настоящата инстанция намира следното:

Здравословното състояние на ищеца е наблюдавано редовно. Видно от медицинска справка от 22.4.2009 г. и приложените епикризи, ищецът е лекуван многократно, с психомоторни възбуди, автоагресивни действия; отказва да приема лекарства. Не е критичен. С тежка характеропатия, на база зависимост от алкохол и наркотици; положителен за амфетамини. С параноидни нагласи. Неколкократно е постъпвал на лечение поради опити за натравяне и самонараняване.

От представените по делото доказателства не се установява на ищеца да са били осигурявани, а това е в тежест на ответника, условия за ежегодно извършване на профилактични прегледи, флуорографски и лабораторни изследвания, както и да се провеждани задължителните планови имунизации и реимунизации. Горното е задължение на затворническата администрация и противно на твърденията на ответника, не е предоставено в инициатива на лишените от свобода.

С оглед забраната на чл. 220 АПК за забрана за фактически установявания в касационното производство и отсъствието на касационна жалба от страна на ответника, следва да се приеме констатираното от първостепенния съд противоправно бездействие по чл.140 ал.1 от ЗИНЗС по отношение на ищеца за безспорно доказано.

Предвид спецификата на страданието, неосигуряването на редовни профилактични прегледи и изследвания, е допустимо възникването на негативни емоции и изживявания. Същите естествено се засилват от ситуацията, в която е поставен ищеца – изтърпяващ наказание лишаване от свобода. Всички тези обстоятелства сочат, че

той е бил подложен на страдания и изпитания, които надхвърлят по интензивност неизбежното равнище на страдание, присъщо на задържането, тъй като неговите здраве и благополучие не са гарантирани по подходящ начин чрез осигуряването на съответната медицинска грижа. Безспорно се установява нарушение на правото на медицинско обслужване по смисъла на чл. 3 ЕКПЧ и чл. 3, ал. 2 ЗИНЗС, вследствие на което е претърпял и сочените неимуществени вреди. Налице са всички елементи от фактическия състав на разпоредбата на чл. 284, ал. 1 във връзка с чл. 3 ЗИНЗС, като не е оборена и презумпцията по чл. 284, ал. 5 от същия закон.

От друга страна, в хода на съдебното дирене не е установено здравето на ищеца да е било съществено застрашено поради непровеждането на ежегодните профилактични прегледи, изследвания и планови имунизации. Ескалирането на психиатричните оплаквания, състоянието на тревожност, агресивните реакции са в значителна степен продиктувани от естественото развитие на заболяването и са резултат от задържането на лицето.

При това, правилно първоинстанционният съд е формирал извод за частичната основателност на исковата претенция във връзка с наличието на посоченото незаконосъобразно бездействие по чл.140 ал.1 от ЗИНЗС от страна на служителите на ответника. Като се отчете периодът на отсъствието на адекватно и своевременно медицинско обслужване, както и констатацията, че няма данни за съществени отклонения в здравословното състояние на лишения от свобода поради това бездействие на администрацията на ответника, задържаното лице, съдът правилно е приел исковата претенция за частично основателна и доказана по-размер за периода от 28.6.2015 г. до 1.10.2015 г. Настоящата инстанция намира оплакванията в касационната жалба за необоснованост на решението по отношение на размера на обезщетението за периода от 28.6.2015 г. до 1.10.2015 г. за неоснователни. Първоинстанционният съд е изложил точни и ясни мотиви, като направените изводи относно размера на обезщетението за посочения период съответстват на данните по делото. Същото е справедливо определено, на основание чл. 284, ал. 2 във връзка с чл. 3, ал. 1-2 ЗИНЗС, като присъдената сума за този период е достатъчна, за да бъде компенсиран ищеца. Размерът на обезщетението е съответен на определения по сходни дела, в рамките на присъждания по справедливост от ЕСПЧ и на наложената съдебна практика, както и при спазване на разпоредбата на чл. 52 от Закона за задълженията и договорите. Лихва върху претендираното обезщетение не е поискана, поради което правилно, предвид диспозитивното начало, такава не е присъдена.

Настоящата инстанция намира, че оспореният съдебен акт е неправилен в частта относно отхвърляне на иска като погасен по давност за периода от 01.01.2009 г. до 27.6.2015 г., по следните съображения:

Твърдяното в исковата молба незаконосъобразно бездействие – неосигуряване на възможност за ежегодни профилактични прегледи, флуорографски и лабораторни изследвания, както и провеждане на задължителните планови имунизации и реимунизации, е преустановено с преместването на ищеца в Затвора – [населено място] дол на 09.10.2015г.

Нормата на чл. 203, ал. 2 от АПК предвижда за неуредените въпроси за имуществената отговорност на държавата за вреди, причинени на граждани да се прилагат разпоредбите на ЗОДОВ или на ЗИНЗС за вреди. В приложимия към случая ЗИНЗС не се урежда въпросът за погасителната давност и в частност за началния момент, от който същата започва да тече, както и давностният срок за погасяване на правото да се търси обезщетение от държавата за причинени вреди от имуществен или неимуществен характер. Такава уредба липсва и в ЗОДОВ. Съгласно § 1 от ЗР на ЗОДОВ, за неуредените въпроси в закона се прилагат разпоредбите на гражданските и трудови закони. Следователно приложение следва да намерят разпоредбите на Закона за задълженията и договорите (ЗЗД), уреждащ института на погасителната давност. Съгласно чл. 120 от ЗЗД съдът не прилага давността служебно. В случая от страна на процесуалния представител на ответника е направено възражение за изтекла погасителна давност на претендираните с исковата молба вземания.

Съгласно чл. 110 от ЗЗД с изтичането на петгодишна давност се погасяват всички вземания, за които законът не предвижда друг срок. Според предписанието, дадено в т. 4 от Тълкувателно решение № 3 от 22.04.2005 г. на ВКС по т. гр. д. № 3/2004 г., ОСГК, при незаконни фактически действия или бездействия на администрацията вземането за обезщетение за вреди става изискуемо от момента на тяхното преустановяване. От този момент съгласно цитираното тълкувателно решение започва да тече погасителната давност за тези вземания. При незаконни действия или бездействия на административните органи, началният момент на забавата и съответно на дължимостта на законната лихва върху сумата на обезщетението, както и началният момент на погасителната давност за предявяване на иска за неговото заплащане е моментът на тяхното преустановяване.

В случая се твърди, че незаконосъобразните бездействия са осъществени в периода 01.01.2009г- 09.10.2015г., макар да се претендира обезщетение до 01.10.2015г. Крайната дата следва да се счита като начална такава, от която започва да тече предвиденият от законодателя давностен срок. В този смисъл за претендирани вреди в резултат на незаконосъобразни бездействия за посочения период, срокът, до който ищецът е имал възможност да претендира обезщетение за имуществени и неимуществени вреди е 01.10.2020г. Настоящата искова молба е подадена на 28.08.2020г.

От изложеното следва извод, че към датата на предявяване на исковата молба, правото на иск за претендираното обезщетение не е погасено поради изтичане на предвидената в закона погасителна давност.

Ето защо, неправилно съдът е приел възражението на ответника за изтекла погасителна давност за периода от 01.01.2009 г. до 27.6.2015 г. за основателно.

Предвид проведеното главно и пълно доказване на основателността на иска, на ищеца се дължи обезщетение за претърпените в резултат на описаното по-горе незаконосъобразно бездействие, неимуществени вреди за целия исков период – 01.01.2009г- 01.10.2015г.

Изложените по-горе съображения за определяне на обезщетението по справедливост, съобразно предписанието на чл. 52 ЗЗД, са изцяло относими, поради което не следва да се преповтарят.

С оглед горното, настоящият съдебен състав преценява, че в процесния случай, изхождайки от резултата от противоправното бездействие / неосигуряване на възможност за ежегодни профилактични прегледи, флуорографски и лабораторни изследвания, както и провеждане на задължителните планови имунизации и реимунизации /, действително претърпените от ищеца негативни емоции /чувство на психическо натоварване, непълноценност, тревожност/ справедливото обезщетение за целия исков период следва да се определи в размер на 4 600 лева, до който размер предявеният иск се явява основателен и доказан. В останалата част – до претендирания размер от 10 000 лева, исковата претенция е неоснователна и недоказана и следва да се отхвърли. С първоначалното решение е присъдена сумата от 200 лева. Същата следва да бъде приспадната от така определеното обезщетение от настоящата инстанция в размер на 4600 лева.

Ето защо, обжалваното решение следва да бъде отменено в частта в която предявеният иск е отхвърлен като неоснователен и недоказан за сумата над 200 лева, до размера от 4600 лева и за периода от 01.01.2009 г. до 27.6.2015 г., В останалата част – с която искът е уважен за сумата от 200 лева за периода от 28.6.2015 г. до 1.10.2015 г. и е отхвърлен за сумата над 4600 до претендираните 10000 лева, същото следва да бъде оставено в сила, като правилно и законосъобразно .

Настоящата инстанция намира частната касационна жалба за основателна.

Приложимите разпоредби на чл. 286, ал. 2 и ал. 3 ЗИНЗС, тълкувани в тяхната взаимовръзка, се явяват специални по отношение на общите разпоредби на чл. 78, ал. 8 ГПК, във вр. с чл. 144 АПК и чл. 143 АПК. Същите не предвиждат отговорност на ищеца за заплащане на юрисконсултско възнаграждение на ответника при пълно или частично отхвърляне на иска му. Ето защо, такова в случая не се дължи.

Като е присъдил такова при частично отхвърляне на исковата претенция, първоинстанционният съд е допуснал нарушение на материалния закон. Ето защо, в тази част решението е неправилно и като такова, следва да бъде отменено.

По идентични съображения се явява неоснователна и претенцията на ответника за заплащане на юрисконсултско възнаграждение за настоящата инстанция.

Водим от изложеното и на основание чл. 221, ал. 2 от АПК XVI-ти тричленен

състав на Административен съд София град

РЕШИ :

ОСТАВЯ В СИЛА Решение №2256/05.04.2021г. по адм.дело №8466/20г. по описа на АССГ в частта, в която Главна дирекция „Изпълнение на наказанията” при Министерство на правосъдието, [населено място] е осъдена да заплати на К. Д. И., ЕГН [ЕГН], изтърпяващ наказание лишаване от свобода в Затвора П., обезщетение в размер на 200 (двеста) лева за претърпени неимуществени вреди за периода от 28.6.2015 г. до 1.10.2015 г. и в частта, в която предявеният иск е отхвърлен като недоказан, за сумата над 4 600 лева, до претендирания размер от 10 000 лева.

ОТМЕНЯ Решение №2256/05.04.2021г. по адм.дело №8466/20г. по описа на АССГ в частта, в която предявеният от К. Д. И., ЕГН [ЕГН], против Главна дирекция „Изпълнение на наказанията” при Министерство на правосъдието, [населено място], иск е отхвърлен като неоснователен и недоказан за сумата над 200 лева, до размера от 4600 лева, и за периода от 01.01.2009 г. до 27.6.2015 г. и в частта, в която К. Д. И., ЕГН [ЕГН] е осъден да заплати на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията” при Министерство на правосъдието, [населено място] сумата от 100 лв. юрисконсултско възнаграждение, като незаконосъобразно.

ОСЪЖДА Главна дирекция „Изпълнение на наказанията” при Министерство на правосъдието, [населено място] да заплати на К. Д. И., ЕГН [ЕГН], изтърпяващ наказание лишаване от свобода в Затвора П., обезщетение в размер на 4400 (четири хиляди и четиристотин) лева за претърпени неимуществени вреди за периода от 01.01.2009 г. до 27.6.2015 г.

Решението не подлежи на обжалване.

ПРЕДСЕДАТЕЛ :

ЧЛЕНОВЕ: 1.

2.